

משמעות דנפקין מהיכלה
של תורה מתיבתא רבה
ישיבת
כנסת יצחק
חדרה

הביאני הדרין

גליון 246

מרחן רבינו ראש הישיבה שליט"א

יש שישים רבוא אותיות לתורה

משא רבינו השבוע במעמד 'הכנסת ספר תורה' ע"י ידידנו הרב חיים יעקב זקס שליט"א, ביהמ"ד דחניכי הישיבה הק' מודיעין עילית

תורה הביאה הגמרא הדרש ללא שום ילפותא מהיכן ילפינן לה.

ואפשר שזה מה שהוקשה לנימוקי יוסף ולהכי כתב לבאר שחז"ל הבינו שמדת הרחמים הוא להתייחס לאחד שטרח בכתיבת ספר תורה כמו שטרחו במדבר כדי לקבל תורה, וכיון שהוא טרח פה עבור הספר תורה על הטרחה הזו מגיע לו להחשב כאילו קבל מסיני.

ואולי קצת להטעים את הדברים.

כתב במגלה עמוקות (אופן קפו) "ר"ל כל אחד מישראל יש לו אות אחת בתורה שהוא סוד אבן, ולכן ישרא"ל נוטריקון "יש ששים רבוא אותיות לתורה", וכן הביא החיד"א (מדבר קדמות מערכה י אות ו) "ישראל - אמרו הקדמונים כי הוא ר"ת יש ששים רבוא אותיות לתורה, והם כנגד ששים רבוא ישראל, כי כל נשמה יש לה אחיזה באות אחד מהתורה הקדושה.

ומקור הדברים כבר נמצא בזוהר חדש (שיר השירים כד ב) ושם מצינו "החוננים עליו תרי דרגין בחד עד דסלקין אתוון לשתיין רבוא כחושבן שבטיהון דישראל".

ובשם הגדולים מערכת

גדולים (אות ס) הביא "רבינו סעדיה חיבר שיר במשקל על מנין אותיות שיש בתורה מאל"ף עד תי"ו וראיתיו בדפוס ישן, ועוד ראיתיו בכ"י ושם נאמר בכ"י דדרך בדיחותא שאול שאל הגאון רבינו סעדיה לחייט אחד הבא אצלו כמה תפירות תפרת היום, והחייט השיבו מעלתו יאמר לי כמה אותיות יש בתורה, והגאון נצטער מאד על זה שמימיו לא שאלו אדם ולא ידע להשיב רק הפעם ההוא, ונצטער כמה ימים ולא ידע לכיין המנין עד שהשביע בשם ובא מלאך וגילה לו ושמה לבו על הדבר מאד.

ללמוד זכות ולומר כמו שתיקן זה כך אם היה מוצא בו טעויות רבות היה מתקן אותם.

ובגמרא עצמה יש לתמוה שהביאה דרש זה שכל הכותב ספר תורה כאילו קבלה מהר סיני ולא

איתא בגמרא (מנחות ל א) "א"ר יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב הלוקח ס"ת מן השוק כחוטף מצוה מן השוק, כתבו - מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלו מהר סיני, אמר רב ששת אם הגיה אפילו אות אחת מעלה עליו כאילו כתבו. וכתב רש"י בד"ה כחוטף מצוה "ומצוה עבד, אבל אי כתב הוה מצוה יתירה טפ"י, וברמב"ם (ספר תורה פרק ה הלכה א) "מצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה, כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו לפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות, ואף על פי שהניחו לו אבותיו ספר תורה מצוה לכתוב משלו, ואם כתבו בידו הרי הוא כאילו קבלה מהר סיני, ואם אינו יודע לכתוב אחרים כותבין לו, וכל המגיה ספר תורה ואפילו אות אחת הרי הוא כאילו

הביאה ילפותא לענין ובדומה לזה מצינו בגמרא (קידושין לא) "אמר ריב"ל כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני, שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך וסמין ליה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב", כאן הביאה הגמרא ילפותא לזה, ואילו בגמרא דידן גבי כתיבת ספר

כתבו כולו. ברמב"ם משמע שהוא בא לאפוקי מי ששוכר סופר לכתוב לו דאזי אין לו את המעלה של "כתבו בידו", אמנם הנימוקי יוסף בתחילת הלכות ספר תורה כותב את הלשון "כתבו - הוא בעצמו או שכר סופר לכתבו" וזה דלא כהרמב"ם.

ובנימוקי כתוב נוסח מאוד מעניין: **הלוקח ס"ת**

מן השוק כחוטף מצוה מן השוק - פירוש שאין לו שכר גדול כל כך כמי שטרח בכתיבתו ויש מקום למדת הדין לחלוק ולומר דאלמלא שבאה עליו בלא טורח לא היה עושה אותה. **כתבו -** הוא בעצמו או שכר סופר לכתבו, וטורח בתיקון הקלפים ולסבול עול הסופר עד שנכתב. **מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלו מהר סיני -** שיש למדת רחמים לומר כמו שטרח טורח זה כן היה טורח ללכת במדבר כדי לקבל תורה מהר סיני. **אם הגיה אפילו אות אחת -** שהיה טעות בו ותקנו. **כאילו כתבו -** שיש למדת רחמים

דברים שנאמרו בהקדמה למשא מרחן רבינו ראש הישיבה שליט"א - הרב שמואל יוחנן שניידר

השמחה הזאת היום שמחה של תורה בקהילתנו, מלבד כל מה שזכינו לשמוע פה ממורינו הגר"ד שליט"א וכל הדוברים שקדמו על גדולת יקרת החזנות התורה, על גדולת הספר תורה שלנו בהידור רב.

יש פה עוד מעלה עצומה דקב"ה ישראל ואורי' חד הוא, רואים בספרים הק' שיש התאחדות בין הס"ת לביהמ"ד שהוא נמצא בו גם בתפילות לא רק בעת קיום מצוות קריאת התורה, אלא גם בתפילות שמתפללים יש איהוד בין הס"ת למתפללים ולקב"ה שיתקבלו תפילותיהם ברחמים וברצון, זכינו והתייחדה קהילתנו כמקום שמגדלים בו תורה ותפילה, מקום שנתן השפעה על כל א' וא' מבני הקהילה, מקום שבו התפילות הם מרוממות, מקום שהתורה בטהרתה, מקום שכ"א שנכנס מרגיש את הטהרה של התפילות ושל התורה, אשרי העם שככה לו.

אבל כמו שאנחנו יודעים התורה עוברת במסורת וכל מה שיש לנו בקהילה הק', בס"ד כבר עשרים וחמש שנה מקום שמרגשים את הרוממות של הישיבה ומודים אנו לקב"ה.

אבל הובתינו בהזדמנות זאת להודות לרבינו ראש הישיבה שליט"א העומד ע"ג שמודיק בעצה ובהנחיה את הביהמ"ד זה עשרות בשנים, שרוחו חופפת עלינו ומכה השפעתו וחינוכו כל הנהגת הביהמ"ד, ורב הנסתר על הגלגל.

אין כמו 'יום החזנות' שבו מתאחד התורה עם המתפללים, לשמוע דברי אלוקים חיים מרחן רבינו ראש הישיבה שליט"א.

משמע, שנאמר המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים. ורבנן? - הווא, הכי קאמר להו קודשא בריך הוא לישראל: **כד מפיקנא לכו עבידנא לכו מלתא כי היכי דידיעיתו דאנא הוא דאפיקית יתכון ממצרים** דכתיב וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא".

מבואר בגמרא שהקב"ה אומר לישראל שהוא יעשה להם בעתיד משהו שיזכיר להם את צאתם ממצרים אבל לא מפורש בגמרא איזה דבר הקב"ה יעשה כדי שזכור את יציאת מצרים, זה עצמו צ"ב בשביל מה צריך לעשות הרי כולם ידעו שזה הקב"ה עשה וכי אנחנו כלל ישראל צריך משהו שיזכיר לנו שיצאנו ממצרים? מה הכוונה בגמרא.

יש מקום להבין שכוונת הגמרא שזה מה שכתוב באותו הפסוק "ולקחתי אתכם לי לעם", וכתוב בראשונים [עיין רמב"ן] שה"ולקחתי", זה המתן תורה, הקב"ה אומר לישראל דעו לכם שאני אתן לכם את התורה ועל ידי זה תזכרו שיצאתם ממצרים.

כתוב פה שעל ידי ה"מתן תורה" יש את האפשרות של הידיעה שהקב"ה הוציא אותנו ממצרים, האנכי ד' אלוקיך אשר הוצאתיך נצרך כדי שזכור שהי"ת הוציאנו ממצרים.

וביאור הדבר הוא, תכלית הבריאה היא להיטיב, [ראה דעת תבונות בארוכה] הקב"ה רוצה להיטיב לנו כי מדת הטוב היא להיטיב, רק אי אפשר לתת לאדם טוב בלי העבודה של האדם בעולם, כי אחרת זה יהיה מתנת חנם וזה מה שנקרא בפי חז"ל "נהמא דכיסופא", בלי שאדם משלם זה נהמא דכיסופא, זו אמת מחוייבת שבשביל זה נברא עולם העבודה, ושלאחריה יוכלו לקבל את השכר.

הביאור הפשוט הוא, שאדם לא יכול לספוג טובה מבלי לשלם עליה משהו, אדם לא יכול להיות מקבל אם לא שילם על זה משהו, וכגון מה שמצינו גבי דיני ערלה (ערלה פ"א מ"ה) שאם אדם מרכיב יחור של עץ ישנה אפשרות לבדוק האם העץ יונק ממהיחור החדש או מהעץ הזקן, שאם העלים מופנים כלפי העץ הזקן זה ראייה שהוא כבר לא יונק ממנו, כי כל זמן שהוא יונק ממנו הוא מתבייש להסתכל בפני העץ, כל זמן שהילד שיונק מהאילן הגדול העלים שלו בצד השני הוא מתבייש להסתכל לו בפנים זה טבע הבריאה!

לרבנן רק אם שמע שמישהו סיים ולא דווקא שהוא עצמו למד עמו, ועם הדבר הן הן דברי הגר"א הנ"ל.

וזהו נמי דברי הגאון מליסא כיון שבתורה יש עוד אותיות נסתרות שלא רואים אותם ויתכן באמת שהם משתייכים באמת לקלף, הם באמת המעמיד של כל האותיות ובוודאי שאחרי שרואים כזה ספר תורה כמו שכבר דברו פה שספר תורה

מהודר עם סופר מהודר, אז צריכים שיהיה גם את הארון קודש המהודר את הבית המדרש המהודר וזה ישלים את הקלף הזה. וזה גם ישייך בעזרת ד' גם את המשפחה לשישים ריבוא אותיות, ואם הנימוקי יוסף מעמיד שה"כאילו קבלה מהר סיני" זה בגלל הטירחא אז בוודאי שאפשר להכליל בטירחא הזו גם את כל המסייעים ואת כל אלו שטרחו, ואני חושב שגם את כל אלו שבאו בערב פסח לרקוד, כי זה גם טירחא לכבוד "סיום התורה" אז בוודאי כולם נכללים בכאילו קבלו מהר סיני, וזה אפילו לא הנסתר זה הנגלה.

בגמ' ברכות (לא א) "תנו רבנן: מה הוא אומר? המוציא לחם מן הארץ, רבי נחמיה אומר: מוציא לחם מן הארץ, אמר רבא במוציא כולי עלמא לא פליגי דאפיק משמע, דכתיב: אל מוציאם ממצרים, כי פליגי - בהמוציא; רבנן סברי: המוציא - דאפיק משמע, דכתיב: המוציא לך מים מצור החלמיש; ורבי נחמיה סבר: המוציא - דמפיק

ובשו"ת חוות יאיר סימן רלה כתב על המספר הזה שישים ריבוא אותיות בתורה "אי אפשר לשכלי הדל להולמו, אחרי שסכום פסוקי התורה הוא 5845 נמצא אפילו היה בכל פסוק מאה אותיות אי אפשר שיהיו שישים ריבוא. ובזמננו שיש אפשרות לבדוק מצאו שיש קרוב ל-305 אלף אותיות.

ובהקדמת המסדר לשו"ת מהרש"ם הביא ששמע בשם הגאון מליסא (בעל נתיבות המשפט) לבאר ענין זה שהרי בספר תורה יש דין להשאיר רווחים, כמה אצבעות מלמעלה וכמה למטה, וכל אות צריכה להיות מוקפת גויל, וטעם הדבר כי בקלף של הספר תורה יש גם אותיות, אותיות נסתרות שאינם נראים לעין, ואותיות אלו הן אלו שמשלימות את מספר האותיות לשישים ריבוא, יש כאלו שזכו ומקושרים לאותיות הנגלים, ויש כאלו שמקושרים לאותיות הנסתרות, וזהו הוא מבאר את הפסוק (דברים לב מז) "כי לא דָּבַר יָקָה הוּא מִקֶּם כִּי הוּא חִיִּיקָם" אל יחשוב האדם שאם הוא רואה ריק אכן המקום ריק, אלא לא כך

הם הדברים! אלא "פי הוא חִיִּיקָם" יש שם של האותיות שמהם אתם חיים. וזה החשבון של שישים ריבוא.

יש פה צירוף בין הנסתרות לנגלות וביחד זה השישים ריבוא אותיות לתורה.

והם ביחד כנגד כנסת ישראל שהם גוף אחד שנקראת "כנסת ישראל" כמו הספר תורה שהוא אחד ויש שם את הנגלה ואת הנסתר כך גם ישראל וכמו שכבר כתב בנפש החיים (שער ד פרק יא).

ובסוף ספר קול אליהו (עמוד צב) הביא מה שכתב בספר שו"ת ריב"א הקטן בשם רבינו החסיד הגר"א זצ"ל שאותיות "סיום" הנגלה והנסתר הם שוים ודומין בגימטריא, כמו סמ"ך ס' הוא הנגלה ומספרו ששים, וכן הנסתר מן הסמ"ך דהיינו מ"ך ג"כ בגימ' ששים, וכן יו"ד, י' עשרה, ו"ג ג"כ עשרה, וכן כולם ו"ו מ"ם, הנגלה והנסתר מספרם שוה, לרמז שהן הנגלה דהיינו הלומד בפועל והן הנסתר דהיינו שלא למד רק שמשותף עמו לסיום, שניהם הם שוים בסיום, הגר"א

אל תתני דמי לך'

מתוך דברי מורינו הגר"ח"ד מינצר שליט"א במעמד

כשהארון הגיע בזמן עלי למחנה הפלשתים אמרו 'בא אלוקים למחנה', רואים שכשמגיע ארון מגיע ספר תורה, באה שכינה, ואפילו הפלשתים הבינו את זה.

זכיתם שהגיעה השכינה לשרות בתוך הבית מדרש הגדול שלכם, וכידוע גם אם יש אלפי ס"ת, להשראת שכינה אין גבול, כל ס"ת זה תוספת של השראת שכינה שאין לשער את מעלתה, הגיעה השכינה צריך כמובן לקבל אותה, והצורה לקבל אותה כמובן זה ע"י שכמה שיותר ישמע קול התורה בבית המדרש זה הקבלת פנים, וזה יותר כבוד לשכינה, 'אל תתנו דמי לו עד יכונן ועד ישים את ירושלם תהלה בארץ' זה כבוד השכינה שאל דמי לכם, שקול התורה ישמע יומם ולילה, שבביהמ"ד יהיה תהילה בארץ, ונזכה בעז"ה ל'שישים את ירושלים'. אנחנו עומדים לפני חג הפסח, בא' בניסן הוקם המשכן בשני בו שרף אלעזר את הפרה, אנחנו צריכים לקוות שיבנה ביהמ"ק ומלך המשיח ישרוף את הפרה ונזכה לבנין ירושלים ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בטהרה.

ההליכה הזו שכלל ישראל הלך במדבר בלי צידה ובלי כלום זה היה ה"יגעת" של המתן תורה, וזה מה שאומר הנביא בפסוק הבא "קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לַד'" הקודש ישראל לך' נהיה מכח ה"זכרתי לך חסד נעורייך".

אומר הנימוקי יוסף הקבלת תורה בסיני מתקיים מחמת ישראל הלכו במדבר, וזה מה שכתוב בחז"ל פה שכל מי שכותב ספר תורה והוא טורח על כך בכל מיני טירחות, כל זה סיבה לאותה סיבה שזכינו למתן תורה, זה לא כאילו קיבלה מהר סיני של המלמד בנו, שם הפירוש שזה עצמו נעשה מצב של מתן תורה בסיני, פה לא הביאו שום פסוק, פה חז"ל גילו לנו שמדת הרחמים מלמדת זכות למי שטרח ליצור פה יצירה כזו של ספר תורה, שזה כל התורה, והוא טרח בזה, מגיע לו את השכר שהגיע לישראל שהלכו במדבר, שבשביל זה הם קבלו את התורה, זאת אומרת לא שבכתביה יש פה מציאות של מעמד הר סיני, אלא בזה יש את הזכות של להיות במצב כמו שהיה לישראל שבשביל זה הם זכו לקבל התורה בסיני, זה כוונת הנימוקי יוסף, כי זו היתה האפשרות היחידה שהתורה תספג וזה לא יהיה נהמא דכיסופא, כך נבנה הקודש ישראל לך' יחד עם הלכתך אחרי במדבר, וזה הגמרא אומרת בעירובין (נד א) "אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו - תורה ניתנה לו במתנה, כך זה נבנה, כי בלי זה, זה לא יכול להספג, אין אפשרות שיהיה בית קיבול לכזו הארה אלוקית, אדם לא יכול להכיל את זה, וממילא זה נהיה הפוך הוא מתבייש והוא מתכחש.

ברך השם, כבר האריכו במעלת הסופר והספר, ובמעלת כל ה"בית מדרש" המיוחד הזה שבנוי על תפילות ועל עמל של תורה שהם הם המעמידים שאפשר יהיה לספוג את התורה, כמה חשוב שכל אחד מהנמצאים ומשאנים נמצאים להתאמץ לבוא לבית הזה, גם אם הוא גר קצת יותר רחוק גם אם הוא צריך ללכת, זה שוה! אדרבה השכר פסיעות האלו זה האפשרות לזכות להכל, זה הפסיעות שפסעו ישראל במדבר אלו הפסיעות שמזכות אותנו בתפילה ובתורה בהארת פנים, כמה צריך להשקיע פה בהכל, זה הרי כנגד של נשמות ישראל כמוזן, בטהרתם ובקדושתם, שלא יכנס לבית המקדש הזה אחד שיש לו איזה קשר עם כל מיני מכשירים חלילה, לחזק את הטהרה לחזק את הקדושה יש לנו ספר תורה חדש בכזה הידור, בכזה זה אלי ואנוהו, יש אפשרות כרגע להצביע ולומר "זה אלי ואנוהו", בית מדרש חדש עם ספר תורה חדש אנחנו צריכים לחנוך אותו מחדש עם כל הקדושה והטהרה להשקיע לבוא לתפילות וגם תלמוד תורה בעמל ובעזרת השם יתברך נזכה כולנו ל'ולקחתי אתכם' ול'זהבאתי אתכם', לגאולה השלמה.

היציאת מצרים אז הוא מופקע מהמצוה הזו זה לא שייך אליו אסור לו לאכול בקרבן פסח זה נמצא, שבעצם הפסח והשבועות הם תרי רעין דלא מתפרשין דין מדין, היציאה היתה למטרת "קבלת התורה" ומאידך גיסא קבלת התורה היא נותנת את האפשרות לזכור את היציאה, האחד משלים את השני, האחד נצרך לשני, אין לנו אפשרות לקיים את הפסח בלי השבועות וכל הפסח בא שבביל השבועות, כתוב ברמב"ן (ויקרא כג לו) שהשבועות זה השמיני עצרת של הפסח.

עכ"פ נראה לומר שהמושג הזה של "נהמא דכיסופא" חל גם על עצם המושג של לימוד התורה, המתנה הזו שהי"ת נתן לנו "התורה הקדושה" אין לה צורת קיום ואין לה אפשרות קיום בלי לשלם על זה, אחרת זה ישאר "נהמא דכיסופא". כתוב בגמרא (נה ל ב) שמלמדים את העובר את כל התורה כולה אבל זה "נהמא דכיסופא" ובאמת כשהוא נולד הוא שוכח הכל, וכל הלימוד נגמר, וזה מה שמצינו בגמרא (ברכות סג ב) "אמר ריש לקיש מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה - שנאמר זאת התורה

אדם כי ימות באהל", כי רק כך זה לא נחשב ל"נהמא דכיסופא", ההארה הגדולה של "מפיו דעת ותבונה", לקבל מהקב"ה כזו מתנה אין אפשרות בלי עמל חייבים שיהיה בזה את העמל, את הממית עצמו, וזהו שאומרים בשחרית בשבת "ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו", רק ע"י העבד נאמן הוא יכול לקבל את המתנת חלקו, ולכן מצאת ולא יגעת אל תאמין, אין לזה קיום, אם יש לך איזה הברקה טובה עכשיו אבל אם זה לא בא עם עמל ויגיעה, אין לזה קיום בגלל שלא יכול להיות שלקבל כזו מתנה בלי לשלם, והיגיעה והעמל בתורה זה התשלום ורק ככה זה יכול להתקיים, א"כ קשה איך כלל ישראל יצאו מארץ מצרים והולכים ומקבלים את התורה ב"מעמד הר סיני", איפה היה פה העמל והיגיעה, איפה יש כאן ממית עצמו?

על זה אומר הפסוק (ירמיה ב) "הֲלֹךְ וְקָרַאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לְאָמֹר פֶּה אָמַר ד' זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אֲהַבְתָּ לְלוּלְתֵיךְ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה וּמַבְאֵר רִשׁוּי" מה הוא חסד נעורייך? לכתך אחר שלוחי משה ואהרן מארץ נושבת יצאתם למדבר ואין צדה לדרך כי האמנתם בי",

זה גם הנושא של כפיות טובה, הדבר הזה קורה בעיקר לאותם שעשו טובות גדולות, זו המציאות! והפירוש בזה הוא כנ"ל כי הטבע של האדם הוא לא מסוגל לסבול טובה, הוא לא יכול לסבול את זה הוא בוש בזה אז מה הוא עושה? הוא מתכחש! הוא כפוי טובה מלשון "כופה עליו את הכלי" הוא שם את הפנים במקום אחר כאלו אומר איני מכיר אותך, ולמרות שעשית לי כל כך הרבה טובו, אדרבה בגלל זה אני מפסיק להכיר אותך כי אני לא מסוגל להכיל את הטובות הללו זה כפוי טובה, זה בדיוק הענין של "נהמא דכיסופא" על זה בנוי כל העולם והקב"ה שרצה להיטיב ברא את העולם בצורה זו שהאדם צריך לשלם כי אחרת לא יוכל לסבול את זה.

ניסי מצרים היו דברים גדולים, כל הקירוב של "ואשא אתכם על כנפי נשרים" אין לך הטבה גדולה מזו איך מכילים כזו טובה, למה זה לא נהמא דכיסופא, ובאמת זה מה שמשה רבינו שואל את הי"ת, התורה אומרת לנו בפרשת שמות (ג יא) "ויאמר משה אל האלקים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים" ומבאר רש"י "ואף אם חשוב אני, מה זכו ישראל שתעשה להם נס ואוציאם ממצרים", משה רבינו שואל באיזה זכות ישראל יוצאים ממצרים, מה הוא שואל באיזה זכות למה משה רבינו מחפש זכות כדי להוציא את ישראל ממצרים, אלא משה רבינו שואל איך זה יתקיים כזו הטבה עצומה של "אתה בחרתנו" איך מקבלים את זה? איך סופגים כזו טובה? איפה הכלים להחזיק אותה? אומר לו הקב"ה תשלמו על זה כי "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", והתורה מדגישה את העבודה - "תעבדון את האלקים" כי זו התשובה לשאלתו של משה רבינו, זו התשובה כיצד יוכלו

ישראל לספוג את הטובה הזו, וזה מה שאומרת הגמרא בברכות **לכו עבידנא לכו מלתא כי היכי דידיעתו דאנא הוא דאפיקית יתכון ממצרים** לאומות העולם לא תהיה שום בעיה להכיר ולדעת את האצבע אלוקים, להבין ולדעת זאת, אבל ישראל שהם מקבלים את הטובה, הם לא יוכלו להכיל את הטובה הזו, כי זה טבע הבריאה, זה יביא אותם להכחשת התורה כמו שנאמר "ורם לבבך ושכחת את ד' אלוקיך" כי זה טבע האדם הוא לא יכול להכיל כזו טובה בלי שהוא משלם, על זה אומרת הגמרא אני אעשה לכם משהו שעל ידי זה תוכלו לסבול, ומה זה המשהו הזה - זה ה"ולקחתי" - העבדות של ה'ולקחתי', ה"תעבדון את האלוקים" זה יקיים בכם את הטובה ככה תוכלו לסבול ככה לא תתכחשו.

מצינו בקרבן פסח דין שלא נאמר בשום מקום "בן נכר לא יאכל בו", איפה מצינו עוד מצוה שרשע אסור לו לעשותו, רשע אסור לו לאכול קרבן פסח, מדוע? הביאור הוא כי הרשע שאין לו את ה"תעבדון את האלקים" הוא לא יכול להשתייך לפסח, הוא לא יכול לטעום בפסח את הטעם של

הגאון רבי מרדכי גוטסגזדה שליט"א

נוסח ברכת הפרשת חלה במצות לאחר האפיה

"מן העיסה", וכנ"ל, מ"מ בגוונא דמעיקרא בעיסה ל"ה כשיעור המחוייב, וכל חיוב החלה חייל רק לאחר האפיה, ע"י צירוף סל (וכמוצו במצות יד), לכאן י"ל טפי דבזה לא שייך נוסח ברכה ד"מן העיסה".

ובפרט דהא חיובא דצירוף סל לאחר אפיה, ילפי' מקרא דבאכלכם מ"לחם" הארץ, והיינו דהו"ב זמנים לחיוב חלה, ודפעמים חייל החיוב בהיותו כבר לחם, (עיי' ברי"ף פסחים פ"ג) וברמב"ם (פ"ו מבכורים ה"ז), ובפרי חדש או"ח רס"י תנו). וא"כ אי נימא דהיינו דהו"ב מ' מחייבים שונים, מחייב ד'עיסה' ומחייב ד'לחם', (ועי' מנחת שלמה קמא ס' סח באורך), הרי עכ"פ ככה"ג ל"ש נוסח ברכה ד"מן העיסה", ועיין בזה.

ושו"ר בפסקי הגר"ש ואזנר צ"ל (מבית לוי יו"ד עמ' סט) דמנהגו היה לומר "להפריש חלה מן העיסה" גם בהפרשת חלה מהמצות לאחר אפיה ע"ש.

וביותר צ"ת בעיסה רכה דנקט' דאין מתחייבת אלא לאחר אפיה, דלכאן לא שייך בה כלל נוסח ברכה ד'מן העיסה'. [ועי' במנחת"ש בגדר התחייבותה לאחר אפיה, ועי' ע' בהמובא בס' משפטי ארץ (חלה פ"א הע' 9) נפ"מ בזה להלכה]. וצ"ת בכ"ז.

נוסח הברכה

מצינו פלוגתא בפוסקים ומנהגים שונים, בענין נוסח ברכת הפרשת חלה:

כתב הטור (יורה דעה ס' שכח ס"א): ובשעה שיפריש יברך תחילה אשר קדשנו במצוותיו וציונו "להפריש חלה", (דעת הרמב"ם פ"ה מבכורים ה"א) וכ"כ הסמ"ג (סוף מצות עשה קמא) בשם ספר התרומה, וי"א "להפריש תרומה" - דאילו "חלה" זהו שם העוגה = המאפה, (סמ"ג בשם י"א, וע"ע בהשגות הראב"ד שם). והסמ"ק (ס' רמז) כתב דאין להקפיד בין אם יזכירו חלה ובין יזכירו תרומה.

ובשו"ע (שם ס"א) כתב: "להפריש תרומה" [וכ"ד בהגר"א], והרמ"א כתב "או להפריש חלה". וכ"כ החכמת אדם (שערי צדק פ"ד ס"ב) "להפריש חלה", וכ"ה בקיצור שו"ע (ס' לה ס"א), ובערוך השולחן (ס' שכח ס"ב).

והמהרש"ל כתב, דע"כ נוהגים לומר שניהם "להפריש תרומה חלה", וכ"ה בב"ח דיש לומר (בכל השנה) "תרומה חלה". (וי"א חלה תרומה. 'בן איש חי' פרשת צו). [והט"ז (שם סק"א) תמה דהאיש לחוש דתיבת "תרומה" הוי' הפסק, ועיי' בנקודות הכסף מ"ש ליישב. ועי' בדרישה (סק"ב) בטעם מנהג זה].

להפריש חלה "מן העיסה"

והט"ז הביא עוד דנהגו לומר "להפריש חלה מן העיסה", [וכ"ה בר"ש (חלה פ"ב מ"ג) ועוד ראשונים]. והק' הט"ז דמה הצורך בזה, דאף הדין הוא כן, לאפוקי להפריש חלה מקמח, מ"מ א"צ להזכיר בברכה את פרטי הדינים ע"ש. ולמעשה מצינו בזה מנהגים שונים.

בהפרשה לאחר אפיה

והנה עיקר מצות הפרשת חלה להפריש בעודה עיסה, (כדכתיב 'ראשית עריסותיכם'), ומ"מ אם לא הפריש בעודה עיסה מפריש לאחר האפיה (כדכתיב 'מלחם' הארץ. ספרי), (י"ד ס' שכו ס"ה).

ומיהו עכ"פ ככה"ג דמפריש רק לאחר האפיה, לכאן הרי בזה בודאי שאין לומר "מן העיסה", [עיי' בס' לקט העומר פ"י הע' יט]. ואולי אם יאמר "מן העיסה" אף הוי' הפסק' והוי' כמו שח בין הברכה להפרשה, (ואולי אף גרע טפי, דאי"ז רק הפסק אלא הוי' קלוקל לכל נוסח הברכה, וכהפריש בלי ברכה, ודו"ק).

איברא די"ל, דלעולם אף לאחר האפיה אכתי שייכא נוסח הברכה "מן העיסה", דהא סו"ס מצות ההפרשה היתה על העיסה ואף דעתה כבר אפאה. ועי' בדרך אמונה (פ"ה מבכורים ציון קעב).

עוד יש לדון

ובעיקר הדבר העירו עוד להא דמצינו בכ"מ דאין נוסח הברכה קבוע, אלא משתנה לפי הענין, כגון:

לענין תלית קטן דנקט' לברך "על מצות", ומ"מ אם מתעטף בה מברך "להתעטף" (עי' א"ח ס"ח ס"ו ומשנ"ב ס"ק ח). ועוד מצינו פלוגתא לענין טבילת ידיים אי מברך על "נטילת" ידיים או על "טבילת" ידיים (עי' ס' קטט ס"ז). ועוד מצינו לענין טבילת כלים דבמטביל כלי אחד מברך על טבילת "כלי" (עי' יו"ד ס' קב ס"ג). (ועוד העירוני לחי' הגרעק"א [או"ח ס' שסו ס"ד] לענין מצות עירובין]. ועוד מצינו לענין נטילת ד' מינים דבנטולן א' א' מברך על כל או"א (עי' ס' תרנא ס"ב). (ועוד צ"ת להשי' דאיכא שינוי לשון ד'על' ו'ל' בין מפריש בעצמו לשליח המפריש).

ויש לדון מזה לנידון דידן, האם ישתנה נוסח הברכה לפי הענין, ועיין.

בנתחייבה לאחר האפיה

עוד יש לדון ולהעיר בזה, דאף אי בעלמא בנתחייבה בחלה בעודה עיסה אלא שלא הפריש עד לאחר האפיה, שפיר י"ל דאכתי שייך הנוסח

הופיע! שיחות מורינו המשגיח שליט"א יסודי דעת א'

המחיר 40 ש"ח

מוקדי מכירה ברחבי הארץ

חדרה - בישיבה הקדושה			
ירושלים			
02-5811080	בית ישראל 1	ספרי הישיבה	בית ישראל
	עלי הכרז 15	ספרים וניקל	גוש 80
058-3258899	רדב"ז 15	ביהמ"ד דרכי שמואל	זמרון משה
053-4184617	מינין 2	משפ' כרן	רמות
052-7110536	חזו"א 42	משפ' רובין	רמת שלמה
053-3138209	ש"ד נוה יעקב 75 (כול הדלק)	משפ' קסטנר	נוה יעקב
02-6510110	קעצלבויגן 72	משפ' נויגרשל	הר נוף
054-8527232	הדוד"א 13	משפ' קשת	בית וגן
בני ברק			
050-4112878	מהר"ש"ל 10	ביהמ"ד שע"י הניחי הישיבה	ביהמ"ד שע"י הניחי הישיבה
03-5792612	שלמה המלך 2	ספרייתו האחים גיטלר	תנות ספרים
058-3297182	רמון 20 ב'	משפ' פוקס (או בביתר אשי ישראל)	קהילות אשי ישראל
053-3135998	נחמיה 18	משפ' מושקט	
מודיעין עילית			
050-4174862	מרומי שדה 13	ביהמ"ד שע"י הניחי הישיבה	ביהמ"ד שע"י הניחי הישיבה
08-6266130	רבי יהודה הנשיא 30	משפ' רוט	ברכפלד
055-6764325	רשב"ם 2	משפ' כרן	גן הדסים
050-4118016	חזו"א 21	משפ' מונק	הפגיבה
054-8571384	הריטב"א 9	ביהמ"ד בית שמואל	נאות הפסגה
055-6764325	נתיב"מ 2	ביהמ"ד יחל ישראל	קרית ספר
050-4169509	קצה"ה 8-10	ביהמ"ד הגר"א	קרית ספר
בית שמש			
053-3137524	אמרי נעם 8	משפ' שטיינל (אשתי גם בקריה החרדית)	רמ"ג (שיכון דו"קוב)
אלעד			
03-9332751	הלל 31	ביהמ"ד באר שמואל	אלעד
052-7641687	דרכי איש 3/8	משפ' פרינג	ביתר
053-3177437	לוחמי הגטאות 9	משפ' ולדישין	צפת

יש לברר במוקדים אם הגיעו הספרים

לכל הפרטים: 058-3258899

נ. ב. כמ"כ ניתן להשיג את שאר ספרי מורינו המשגיח שליט"א - בטל' הנ"ל.